

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוד
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א

ביהמ"ד תוס' יו"ט ירושלים » « 347-897-9968 \ 058-323-1459

בס"ד

אם אדם יודע שכל מה שקיבל מהקב"ה עד עתה היה רק בחסד ה' עליו, ובר"ה דנין אם ליתן לו שוב חסדים חדשים על הכל, זוכה לשנה מתעשרת!!!

הידעת, למה אומרים בשיר של יום ראשון פרק כ"ד??

כתוב בפרשה (כט, ט-יא) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוהיך, וברש"י (פסוק יב) אתם נצבים: "לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס, ממשה ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם". וביאר הרה"ק **השם משמאל** זי"ע מסאכאטשוב (תרע"ד) הטעם שהוצרך לחזקם ולזרזם, כי הנה שינוי גדול היה בין הנהגתו של משה רבינו לאופן ההנהגה של יהושע בן נון, כי בזמנו של משה כל צורת הנהגתם היתה שלא בדרך הטבע, ולנגד עיניהם ראו בכל העת ניסים ונפלאות, לחם אכלו מן מן השמים, מים שתו מהבאר, והיו עננים מקיפים אותם ושומרים עליהם מכל צד, שמלתך לא בלתה מעליך וכו', לעומת זאת משנכנסו לארץ כשנכנסו תחת הנהגתו של יהושע בן נון היה להם הכל בהנהגת בדרך הטבע, והיו צריכים לעסוק בענייני עולם הזה לחרוש ולזרוע וכו', נמצא שעד עתה ראו כביכול את הבורא ית"ש על כל צעד ושעל ואילו מעתה ואילך הם צריכים להאמין בו, ותהא כל עבודתם מתוך האמונה.

וכמו שאמרו חז"ל (שבת ל"א.) מאמין בחיי העולמים וזורע, ועל כן הוצרך משה לחזקם ביותר בשעה זו שהם יוצאים מפרנס לפרנס ולכרות עימם ברית, שיזכרו תמיד שאתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם, כי באמת אין טבע בעולם כלל, והכל הוא אך ורק מהנהגתו ית"ש, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וגם הטבע הוא הנהגת הבורא בכל עת ורגע ודע כי העוסק בענייני העולם צריך חיזוק ביותר שלא יבלבל אותו טבע העולם, וכמו שכתב **רבינו בחיי** (הקדמה לפרשת מסעי) בזה"ל: "כי לך נקרא הטבע בשם הזה, כי יטבע האדם ביון מצולתו וירד לבאר שחת אם לא יזהר בו, כמי שבא במצולות ים ולא ידע לשוט וטובע". כיוצא בדבר ביאר הרה"ק **המשיח** זי"ע מאיזביצא (וילך ד"ה הקהל) בטעם הדבר שהשיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום הראשון, היא המזמור 'לה' הארץ ומלואה' (תהילים כד, א), ומבאר, כי יום ראשון הוא תחילת ששת ימי המעשה לאחר השביתה בשב"ק, וכאשר יוצאים לעבודה אז בעי אדם להשריש בלבו ולחזק בחזק כי לה' הארץ ומלואה, והוא הנותן לך כח לעשית חיל, וזהו העצה המובחרת והסגולה הבדוקה לפרנסה ע"י הידיעה הברורה שהכל בידי שמים, וכוחי ועוצם ידי לא עשו לי את החיל הזה. ובזה יבואר מה דאיתא בשם האר"י הק' לומר בליל ראש השנה פרק כ"ד שבתהילים 'לה' הארץ ומלואה' וכו' והוא סגולה לפרנסה, ולכאורה מה עניין מזמור זה לפרנסה, והרי לא נזכר בו שום בקשה על שפעת הפרנסה, אלא, כאשר יהודי עומד ומשריש בלבבו לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, והכל בידי שמים זה עצמו מביא עליו פרנסה גדולה בהרחבה.

איך ממליכים הקב"ה עלינו בראש השנה??

וזהו עיקר העבודה בראש השנה לחזק את האמונה, וכדאיתא בגמ' (ר"ה ט"ז) אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, והיינו

שעיקר העבודה בהאי יומא היא שתמליכוני עליכם ע"י חיזוק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ, והוא המנהיג את העולם, ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, או נעלם מנגד עיניו.

וכך ביאר רבינו המאירי (ר"ה ט"ז: ד"ה ברה"ה) מה שאמרו חז"ל (ר"ה י"ח.) שכל באי עולם עוברים לפני כבני מרון, ופירושו כבני אמרנא, והיינו ככבשים העוברים תחת השבט אחד אחד כדי למנות אותם לצורך מעשר בהמה. ולכאורה צ"ב, מה ראו חז"ל לדמות כל באי עולם לאותם הכבשים, והרי עיקר הכוונה שכולם עוברים בזה אחר זה ומה היה צורך לומר כבני מרון, אלא שבאו חז"ל לרמז לנו על ההשגחה הפרטית על כל אחד ואחד, וכמו אותם בני אמרנא שהרועה משגיח על כל אחד ואחד כשהוא מונה אותם (לעיין בצרכיו ובכל מצבו וכו'), כך הקב"ה משגיח בפרטיות על כל אחד מבאי עולם.

איתא בגמ' (ר"ה י"ז:) "כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה". ופירש"י: "שרשה בתחלתה, שישירא עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, כענין שנאמר תַּחֲנוּנִים יְדַבֵּר יְיָ (משלי יח, כג). ובתוספות כתבו וז"ל: "שמיתוך שישראלים רשים, ליבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים", ע"כ.

נתנו כאן חז"ל עצה עמוקה, להתבונן במצב שלנו, איך שאנו דלים ורשים, עניים ואביונים, ועי"ז התפילה תהיה מעומקא דליבא, בשברון לב, תחנונים ידבר רש, ועי"ז מתעוררים הרחמים מלמעלה, ועי"ז השנה מתעשרת בסופה, וזוכים לטובה וברכה.

ואמנם זה נאמר בגמרא בתורת הנהגה, היינו, שראוי לנהוג הנהגה של רשים, וכמ"ש רש"י 'עושים עצמן רשים בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה', אבל אצלינו הלא באמת אנו רשים דלים ואביונים, ואין בית שאין שם צרות, הן ריבוי הצרות בגשמיות, מחלות ויסורים, וקושי הפרנסה, ובלבול וטירוף הדעת בזמנינו, והן ברוחניות, שכ"כ הרבה נפשות נופלים בכל שנה לשאול תחתית, ואפילו בין היושבים בין כותלי ביהמ"ד יש מה להתחזק במצב התורה והיראה, ואנו דלים ורשים באמת, ואם היינו מתבוננים קצת היינו מתעוררים בהרגשה עמוקה של תחנונים ידבר רש, והיה ליבנו נשבר ומעורר רחמי שמים, אלא שאנו הולכים כסוס שוטף במלחמה, וליבנו לב אבן ואין מרגישים ואין מתעוררים, וכמו שאמרו רז"ל (שבת יג:) שוטה אינו מרגיש.

איך בטוחים שהקב"ה יעשה לנו נסים??

והגר"ח **פרידלנדר זצ"ל** (באגרת שכתב לר"ה) דייק בלשון הגמרא, כי לא אמרו שעושין עצמם 'כאילו' הם רשין, אלא שהם עושין עצמם באמת רשים, ור"ל כי האדם צריך להכיר בכך שהוא באמת אינו כלום, ושכל מה שקיבל מהקב"ה עד עתה היה רק בחסד ה' עליו, וכעת דנין אם ליתן לו שוב את החסד, וצריך חסדים חדשים על הכל, וכל מה שיש לאדם הרגשה שהוא מסודר, ויש לו פרנסה ומקום וכו', הכל טעות, כי הכל היה חסד,

וכעת הכל נתון בדין. ובפחד כזה והכרה כזאת נעשים בסוף עשירים, שהקב"ה מסכים לזכות אותו לעוד שנה בחסד וברחמים לכל טוב סלה. והדברים מפורשים בדברי רבינו יונה שכתב לפרש על המשנה (אבות פ"ב, מ"ג), "וכשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא תחנונים לפני הקב"ה". והיינו שצריך האדם לומר התפילה כעני המתחנן ושואל דבר שהוא צריך. וכתב שם, כי כל אדם צריך להגיע למדת הרחמים ממנו יתברך, "ואם משחקת לו השעה כי השי"ת מאריך אפו ומוחל עליו, לא על צדקותיו הוא מרחם עליו, וצריך להתחנן לו פן ינחם ה' על אשר ינחם על הרעה, כי שמא יגרום החטא ולא כל שעתא ושעתא מתרחש ניסא", עכ"ל.

והטור (סי' תקפ"א) הביא ממדרש "מנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים, ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו, לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם, ואוכלין ושותין ושמחין בר"ה, לפי שבטוחין שהקב"ה יעשה להם נס וכו'", ע"כ. ויש לדייק בלשון הטור שכתוב 'בטוחין שיעשה להם נס' ולא אמר 'יודעין', כי אכן רק בכח מידת הבטחון, אנו זוכים שיתרחש ניסא, אולם אין אנו יכולין לסמוך רק על נסים כי לאו בכל יומא מתרחש ניסא, על כן צריך האדם להתפלל כעני בפתח, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ולצעוק אל הקב"ה מעומק הלב ולומר ולהכיר שאילולי חסדיו ית' המרובים עלינו אזי אבדנו בעניי, וכשכלל ישראל עושין עצמן רשין בראש השנה, אזי ממילא בטוחין שיעשה להם נס, ושנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה, והתפילות נענין ומתקבלין ברצון. ועד"ז כתב הרמב"ם (פיה"מ לר"ה פ"ד מ"ז) הטעם שאין קורין הלל לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים, לפי שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו, ומברח ומנוס אליו, התשובה ותחנונים ובקשת כפרה וסליחה, ובכל אלו העניינים אינו הגון השחוק והשמחה, ע"כ.

איך נגשו לאמירת סליחות תלמידי החפץ חיים בישיבת ראדין??

מעשה היה בישיבת ראדין במוצאי שבת ערב ראש השנה כל תלמידי ישיבה היה שם ורצו להתחיל הסליחות, והנה נראה החפץ חיים עטוף בטלית והולך למזרח וניגש ישר אל הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל שהיה אחד מן הרמ"ם בישיבה הקדושה, וביקש ממנו לגשת לפני העמוד. רבי נפתלי התעטף בטליתו והלך לעבור לפני העמוד, בדרכו ניגש אליו פעם נוספת החפץ חיים ואמר לו, המנהג הוא, שאומרים דברי התעוררות לפני אמירת הסליחות, על כן בקשה ממך, אמור משהו לפני הקהל הקדוש.

רבי נפתלי ניסה לסרב, מי הוא שידבר לפני החפץ חיים, אולם החפץ חיים לא הרפה, בלית ברירה הוא הפנה את פניו לעבר הקהל הקדוש ואמר:

הנה אנחנו אומרים בקטע השני של הסליחות 'לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך'. כיצד ניתן להבין זאת, שאל רבי נפתלי, בן אדם בא לפני בורא העולם, בבקשת סליחה ומחילה, בבקשת שנה טובה ומתוקה לו ולילדיו, והטענה היא שאין לי כלום, אני מגיע כמו קבצן, היתכן, והלא עליו לבוא עם איזו זכות, עם טענה כלשהו, כדי שתתקבל תחינתו ובקשתו, עליו לבוא ולומר, ריבונו של עולם, השתדלתי להתפלל כמו שצריך, השתדלתי ללמוד כמו שצריך, אמת, לא תמיד הצלחתי בכך, תפילותיי לא היו תמיד תפילות כדבעי, למודי לא היו תמיד לימוד כראוי, שאור שבעיסה מעכב, אבל, ריבונו של

עולם, לפחות רציתי, לפחות ניסיתי, כך יש בידו טענה כלשהי עמה יוכל לבוא לפני הקדוש ברוך הוא בבקשתו, אך לבוא ריקן, כקבצן, הייתכן. אלא ביאור הענין הוא, כי ישנם שני סוגי קבצנים, הסוג האחד הוא, עני ואביון, אשר אוסף וחוסך את פרוטותיו העלוכות, דופק על דלת אחר דלת, יש ובני אדם פותחים לפניו את ידם ואת ליבם, והוא אוסף צרור מטבעות הגון להצטרפותו, ויש הטורקים בפניו את הדלת, ומשיבים פניו ריקם, והוא, למוד סבל וייסורים, סופג בשתיקה את ביזיונותיו וממשיך הלאה לעבר הבית הבא.

לעומתו, ישנו סוג נוסף דל ורש, מצבו של האחרון קשה בהרבה מן העני הרגיל, הוא אינו בעל רכוש כלל, וחיי מתנהלים מן היד לפה, ניזון מארוחות חמות שמגישים לפניו אנשים רחמנים.

הנה נתאר לעצמנו, את אותו קבצן דל, תועה ביער ולא עולה בידו להשיג ולו אוכל להחיות את נפשו, יומיים הוא שרוי ברעב איום וצמא נורא, והנה הוא מבחין מרחוק בבית, הוא משרך רגליים כושלות ודופק, אך, בני הבית, מתעלמים מנקישותיו, הוא מכה באגרופו על הדלת, ושוב עונים לו, שיבוא מאוחר יותר, כי כרגע אינם יכולים לפתוח.

הוא בועט ברגליו מתחנן וזועק, אנא, פתחו לי, אני נוטה למות מרעב, אף מחשבה אחת של עזיבת הבית לא חולפת בראשו, הוא יודע כי מאחרי הדלת הנהולה, נמצאת אפשרות החיים שלו, ונסיגה ממנו, פירושה אחד, מוות. הוא ממשיך לדפוק בכל הכח ובכל העוצמה, עד לפתיחת הדלת, כי יודע הוא שאם לא, הוא נופל ומת. ואכן, אדם הדופק כך, לבסוף יפתחו לפניו ויגישו לפניו את מבוקשו.

כן אנחנו, הרים רבי נפתלי את קולו. באים בבקשה ותחינה לבורא עולם, ריבונו של עולם, אנו שרויים ברעב רוחני איום ונורא, אנחנו תועים ביער החיים כבר שנה שלימה, אנחנו כדלים וכרשים שאין לנו כולם, ועל כן, אנו דופקים על שערי הרחמים בכל בכוח, בכל הלב, וזועקים מנהמת לבנו, ריבונו של עולם, אם לא תאבה למחול לנו אנחנו מתים, מלפניך מלכנו אל תשיבנו ריקם.

וכשזועקים כך, סיים רבי נפתלי את משאו המרטיט, אכן זוכים שיפתחו שערי הרחמים, ותשמע בת קול ממרומים, סלחתי כדברך. והיו תלמידי הישיבה מספרים, כי באותה שנה, זכו הדפיקות העצומות שנבעו ממעמקי הלב של בני ראדין על שערי הרחמים לקרוע שחקים, וכולם זכו לשנה טובה.

אזכרים או עשירים??

והדברים אמורים בכל יום ובכל עת ושעה, אבל ביותר הדברים אמורים בהכנה לימי ראש השנה, כי עברה עלינו שנה שלימה, והמצב שלנו הוא כדלים וכרשים, ומי שיש בו דעת מבין שהכל תלוי בו ית"ש, והכל תלוי בדין ראש השנה, ומי שיש בו דעת להבין הבנה זו לסוף מתעשר, ואזי השנה רשה בתחילתה, כי מתעוררים לתפילה ובקשה מעומקא דליבא, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ואזי התפילה והבקשה בלב נשבר מעורר רחמי שמים למעלה, והשנה מתעשרת בסופה, ומי שיש בו דעת לסוף מתעשר.

וזה עיקר מלחמת היצה"ר, שמבלבל לחשוב כאילו הכל טבע ומנהגו של עולם, וכשנתבונן הלא ברור שהוא שטות והבל גמור, וכא"א יודע בעצמו כמה ענינים שעשה פעולות והשתדלות ולא הועיל כלום, ומאידך כמה ענינים שלא השתדל ולא עשה כלום, וראה הצלחה גדולה וישועה, כי הכל ממנו ית"ש.